

PROTOKOLL

fra møte i Fylkesstyret Nord-Trøndelag

Møtedato	15.02.2013	Vår dato: 22.02.2013
Møtetid	10:00	Utvalgssekretær Nord-Trøndelag Bondelag
Møtested	Steinkjer	Telefon

Sak 12/01679

Som medlemmer møtte: Asbjørn Helland, Kåre Peder Aakre, Trond Hodne, Anders Røflo, Inger Hovde, Johan Kristian Daling og Erik Melting

Forfall: Marna Ramsøy

Som varamedlem møtte: Ingen

Til behandling:

Faste saker :

- 1/2012 Godkjenning av innkalling og saksliste
Vedtak: Godkjent
- 2/2012 Godkjenning av protokoll
a) Protokoll fra styremøte 21. januar 2013
Vedtak: Utsatt til neste møte
- 3/2012 Siden sist / åpen post
a) Medlemsmøter og møter med samdriftsbønder i Grong v/Asbjørn
b) Tenkeloft Trøndersk landbruk v/Asbjørn
c) Møte med Frp v/Asbjørn
d) Regionaltsamråd med Ap v/Kåre Peder
e) Møte med Anders Huus v/Johan Kristian
f) Fylkesting v/Asbjørn
g) Valgnemnda i Norges Bondelag v/Johan Kristian
Vedtak: a)-f) tatt til orientering. g) det gjennomføres et telefonmøte for styret på saken. telefonmøtet blir tirsdag 26. februar kl 20.00
- 4/2012 Medlemsoversikt
Medlemstall 01.01.2013: 5109
Medlemstall 08.02.2013: 5007
Vedtak: Tatt til orientering.

5/2012   Invitasjoner/møter/arrangement
                    a) Fylkesårsmøte Nord-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag 1. mars
                    b) Jordvernkonferanse 28. januar
                    c) Årsmøte Sp
                    d) Årsmøte i Trøndelag kjøttfeavlslag 9. mars
Vedtak: a) Anders deltar. b) og c) Asbjørn deltar d) Inger deltar

6/2012   Media

7/2012   Fylkeskontoret informerer
                    a) Landbruksmarkering v/Marit
                    b) Ansattsituasjonen v/Marit
Vedtak: Tatt til orientering

Første del av møtet var tema jordbruksforhandlingene, der samvirkeorganisasjonene var invitert med. Disse deltok: Trond Wæhre, Felleskjøpet, Torstein Grande, Tine, Lorentz Aunsmo, Gartnerhallen, Ole Martin Veske, grøntutvalget i NTBI, Tor Henrik Jule, Norsvin, Jarle Einar Holberg, Allskog.

Saker til behandling

7/13   12/01374-11   Årsmelding 2012

Vedtak

Årsmeldingen for Nord-Trøndelag Bondelag 2012 godkjennes med de endringene som kom fram på møtet.

Saksutredning

Vedlagt ligger utkast til årsmelding for Nord-Trøndelag Bondelag for 2012. Den er laget etter samme mal som tidligere. I tillegg til teksten som omhandler det vi har jobbet med i fjor har vi laget to "boks-saker"; ett intervju med Asbjørn og en sak om bruddet.

Jeg ber om at dere leser gjennom årsmeldinga og gjerne gir tilbakemelding på større ting dere mener burde vært med eller endret før fredag pga. fristen vi har ovenfor Landbrukstidende.

Årsmeldinga skal offentliggjøres i Landbrukstidende og trykkes opp.

8/13   12/01548-6   Program årsmøte 2013

Vedtak

Programmet for årsmøtet vedtas med små endringer. Kortere taletid på Asbjørn og Nils. John Arne Moen foreslås som debattleder og Øyvind Skarstad som toastmaster under middagen på Snåsa Hotell. Kato Nykvist spørres om innlegg om media og valget på dag to.

Saksutredning

Styret skal i denne saken beslutte programmet for årsmøtet. Forslag fra administrasjonen er vedlagt.

7.mars:

10.30-11.00 Ankomst og kaffe + rundstykker

11.00-11.15 Velkommen til årsmøte og debatt v/Asbjørn Helland

11.15-11.35 Landbrukspolitiske skillelinjer v/ Nils T. Bjørke

11.35-12.15 min. innledninger fra listetoppene: Disse har bekreftet sin deltagelse:

Ap: Ingvild Kjerkol

Sp: Marit Arnstad

SV: Anne Kolstad

H: Lars Myraunet

FrP: Robert Eriksson

Krf: Johann Fossan

V: Andre Skjelstad.

Debattleder: ikke klart.

12.15-12.35 Pause.

12.35-14.00 Debatt

14.00-14.45 Lunsj

14.45-15.00 Åpning av årsmøtet ved møteleder, konstituering

15.00-15.20 Leders tale v/ fylkesleder Asbjørn Helland

15.20-15.45 Nils T Bjørke

15.45-16.10 Spørsmål og generaldebatt

16.10-16.30 Pause med frukt

16.30-17.55 Spørsmål og generaldebatt

17.55-18.00 GMO film

19.30 Middag (uavklart) Snåsa hotell eller Ismenningen fjellstue?

Bar og dans

8.mars

08.00 Frokost

08.30 Årsmøtet fortsetter.

08.30-08.40 Markering av kvinnedag og stemmerettsjubileum - apell v/Marna Ramsøy

08.40-09.15 Generaldebatt, oppsummering

09.15-09.30 Verving og vervefilm v/Anders Røflo

09.15-09.45 Media og valget 2013 v/Kato Nykvist
Bondevennaksjon og valg 2013 v/Marit Haugen

09.45-10.45 Gruppearbeid; Dette skal vi gjøre! Bondevennaksjon og valg 2013.

10.45-11.00 Kaffepause

11.00-11.20 Framlegging gruppearbeid, diskusjon

11.20-12.00 Behandling av årsmelding 2012 v/Kåre Peder Aakre
regnskap 2012 v/Marit Haugen
budsjett 2013 v/Mari Haugen
og arbeidsplan 2013 v/Trond Hodne

12.00-13.00 Behandling av innkomne saker – ingen-
Pris til årets lokallag
Valg

13.00-14.00 Lunsj og slutt

9/13 12/01548-5 Årets lokallag

Vedtak

Inderøy Bondelag utnevnes som årets lokallag på årsmøte i Nord-Trøndelag Bondelag

Saksutredning

Styret må avgjøre hvilket lokallag som skal bli årets "lokallag".

Kriteriene for tildeling er:

- Høyt aktivitetsnivå
- God synlighet i lokalmiljøet
- God oppfølging av eksisterende og nye medlemmer
- Gode ververesultat og gjennomtenkt vervearbeid

Årets lokallag tildeles kr. 5.000,- og nomineres til årets lokallag i Norges Bondelag.

Inderøy Bondelag har i 2012 arrangert landbrukspolitisk møte med Sverre Arne Lie, Gjermund Haga og Trine Hasvang Vaag som innledere. Mange deltok på møtet, en god del kom uten fra lokallaget.

Inderøy Bondelag har også arrangert HMS-kveld, påskeaksjon rettet mot politikere og "mannen i gata", Åpen Gård og Solemsdag.

Lokallaget har vært rundt på tre skoler, hos 5. klassingene, med skole-landbruk. De har deltatt på Staumens dag og arrangert kirkekaffe.

Inderøy Bondelag har hatt møte med kommunestyret, samt at de har opprettet et landbruksråd med landbruksavdelinga i kommunen.

Lokallaget deltok aktivt under bruddet i jordbruksforhandlingene.

Hele 24 personer ble innmeldt i Inderøy bondelag i løpet av 2012.

10/13 12/00005-27 Revidert forvaltningsplan for store rovdyr - høring

Vedtak

Administrasjonen utarbeider svar på høring på bakgrunn av diskusjonen i styret.

Saksutredning

Revidert forvaltningsplan for store rovdyr i region 6 er lagt ut på høring med frist 1. mars.

Nord-Trøndelag Bondelag har fått kort frist, så frist for innspill fra lokallagene er satt så lang som mulig, til 13. februar. Innspill fra lokallagene blir utsendt og tatt med på styremøtet 15. februar.

Forslag til revidert forvaltningsplan ligger her <http://www.fylkesmannen.no/Nord-Trondelag/Nyheter/Nyhet/>. Vedlagt ligger høringsbrevet.

Høringsutkast forvaltningsplan

Rovviltnemnda har utarbeidet et utkast til forvaltningsplan som er en videreutvikling av tidligere forvaltningsplan. "Nye" positive momenter tatt inn i planen er:

- Nemnda skriver at den er inneforstått med at de bestandsmål som Stortinget har vedtatt for regionen vil føre til betydelige dyrelidelser, tap for beitebrukerne, og store konflikter som følge av dette. Nemnda mener derfor at en tung satsing på forebyggende tiltak, herunder et effektivt uttak av skadegjørere er nødvendig.
- Landbruksmeldinga og målsettingene om økt landbruksproduksjon er tatt inn. Rovviltnemnda skriver at den vil legge til rette for en rovviltforvaltning som bidrar til at Stortingsmeldingens mål oppnås. Dette er positivt, men spørsmålet er hvilket rom nemnda har til faktisk å lykkes med dette.
- Rovviltnemnda etterlyser avgjørelse angående reduksjon i bestandsmålet for bjørn. Nemnda har sendt brev til MD og bedt om avklaring. Forvaltningsplanen er imidlertid utformet med det gjeldende bestandsmålet på 4 ynglinger i region 6.
- Nemnda har også tydeliggjort omtalen av at bestandene er for høye i Region 6, og spesielt i Nord-Trøndelag. Dette er isolert sett positivt.
- Et meget viktig grep for reindrifta er at det rettes spesielle tiltak mot kalvingsområdene i reindrifta. Dette er forsøk på å følge opp rovviltforlikets formulering om at det ikke skal være rovvilt som utgjør skadepotensial i prioriterte beiteområder og kalvingsområdene for tamrein. Utfordringen i Region 6 er at kalvingsområdene i stor grad sammenfaller med områder med mål om yngling av en eller flere rovviltarter. De har derfor nedfelt egne retningslinjer for forvaltningen i

kalvingsområdene, og differensierer tiltak innenfor og utenfor yngleområder for rovvilt. Utenfor yngleområdene for rovvilt er terskelen lav for skadefelling og kvoter for kvotejakt skal ikke være begrensende. I yngleområder for rovvilt, vil nemnda prioritere kalvingsområdene for ekstraordinært uttak av både bjørn og jerv. Det skal også være lavere terskel for skadefelling før 15. juni.

- Det er meget positivt at nemnda slår fast at den årlig vil behandle et program om ekstraordinært uttak av bjørn og jerv i Region 6. Dette som innspill til DNs iverksetting av ekstraordinært uttak når lisenskvotene ikke er tatt ut.
- Det er tatt inn omtale av bestandsovervåking av kongeørn. Dette er positivt, men er egentlig et ledd i at kongeørna nå får en styrka plass i det nasjonale overvåkingsprogrammet. Det mangler imidlertid en tydeliggjøring av forvaltningen av kongeørn, også skadeuttak. Dette er ikke behandlet i planen, men nemnda signaliserer at den vil jobbe for at forvaltningsmyndigheten for kongeørn skal overføres fra Fylkesmannen til Rovviltnemnda.
- Det er meget positivt at nemnda til slutt i dokumentet synliggjør en rekke områder de vil jobbe for politisk. Dette omhandler bestandsregistrering, fellingsregime, kartlegging av beiteressursene (dette er nytt) m.m. Eks. elektronisk overvåking av jervebås, utvidet lisensjaktperiode for jerv og bjørn.

Forvaltningsplanen målsettinger er identiske med tidligere planer. Det samme er de prinsipielle formuleringene omkring byrdefordeling og geografisk differensiering.

Tapsprosenten for de tre fylkene viser at Nord-Trøndelag har ligget på nivå med de andre to fylkene til omkring 1992. Etter dette har tapsprosenten gått betydelig opp i Nord-Trøndelag, langt mer enn Sør-Trøndelag og Møre- og Romsdal. Dette rimer godt med faktisk registrert rovviltbestander i de tre fylkene.

Geografisk differensiering

- Som tidligere diskutert i styret, er den grunnleggende diskusjonen geografisk differensiering.
- Det er egentlig vanskelig å ta stilling til forvaltningsplanen og tiltakene i denne, uten samtidig å ta stilling til den geografiske differensierte forvaltningen. Nord-Trøndelag Bondelag har som kjent sammen med de andre organisasjonene i Nord-Trøndelag, samt delvis i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal hatt som holdning at en ikke ønsker geografisk differensiert forvaltning, men skadebasert forvaltning. Dette har styret senest i høst bekreftet.
- Nemnda viderefører i stor grad differensieringen fra i fjor. Det er imidlertid foreslått endringer på bjørn i Nord-Trøndelag og på jerv i Sør-Trøndelag (Forelhogna).
- Nemnda ønsker å redusere yngleområdet for bjørn i grenseområdene mellom Snåsa, Steinkjer og Verdal. I dag er hele Snåsa en del av yngleområdet, mens områdene øst i Steinkjer og nord i Verdal er utenfor yngleområdet. Nemnda ønsker å ta ut hele dette skadeområdet av yngleområdet for bjørn, og foreslår derfor å ta ut Roktdalen og Gaundalen i Snåsa kommune. Jeg har fått en henvendelse fra Snåsa Bondelag v/

Edmund Fossum. De har ikke tatt stilling til denne justeringen enda. Enkelte sauebrukere ønsker å dra grensa enda lenger nord og øst, dvs å gjøre yngleområdet enda mindre. Lokallaget vil komme tilbake med sin konklusjon sannsynligvis i løpet av neste uke.

- Når det gjelder endringen i Sør-Trøndelag berører denne ikke bestandsmålene i Nord-Trøndelag.

Prinsipielle vurderinger i styret:

- Geografisk differensiering; Dersom Nord-Trøndelag Bondelag står på prinsippet om skadebasert forvaltning, og at en ikke ønsker prioriterte rovviltområder, blir dette Bondelagets hovedinnspill til innrettinga av forvaltningsplanen. Da kan en ikke ta stilling til de foreslåtte endringene i yngleområdene for bjørn og jerv. Styrets konklusjon på dette punktet legger premissene for utforminga av høringsuttalelsen.
- Det er grunn til å støtte tiltakene rettet mot kalvingsområdene for rein. Dersom vi står på prinsippet om skadebasert forvaltning, burde imidlertid den laveste terskelen for skadeuttak være gjeldende i hele kalvingsområdene uten å ta hensyn til de gjeldende yngleområdene for rovvilt.
- Det er grunn til å problematisere gaupeforvaltninga, selv om nemnda for så vidt forsøker å dra den i riktig retning. Nord-Trøndelag har et bestandsmål på 6 familiegrupper, men har med ett unntaksår fylt hele regionens bestandsmål på 12 familiegrupper i hele perioden fra 2005. Dette er ikke holdbart. Og dette kan vi mene uavhengig av hva vi mener om yngleområdene for gaupe.
- Styret bør med bakgrunn i ovenfor ta stilling til om vi som tidligere år skal søke samarbeid med de andre organisasjonene.

11/13 13/00218-1 Forslag om endringer i odelsloven

Vedtak

Administrasjonen utarbeider høringsbrev i tråd med diskusjonen i styret.

Saksutredning

Norges Bondelag har fått tilsendt høringsnotat på forslag om endringer i odelslova, og fylka er bedt om å gi uttale snarest. Dette er et resultat av Landbruksmeldinga. Det kom opprinnelig en svært kort frist fra LMD på dette – derfor kort frist også for oss. Saken er derfor ikke sendt på høring til lokallagene. Styret i Norges Bondelag skal behandle saka på styremøte 19. mars, og fylkene har fått frist til å uttale seg innen 25. februar.

Styret må ta en diskusjon på om:

- **Innskrenking av odelskretsen.**
- **Odelsfritak ved overtakelse av tilleggsjord.**
- **Endring i jordlovens delingsforbud.**

Vedlagt ligger høringsnotatet og notat som kort belyser hva Norges Bondelag særlig ønsker tilbakemelding på.

**12/13 12/01402-16 Diskusjonsnotat - uttalelse fra Nord-Trøndelag
Bondelag til jordbruksforhandlingene 2013**

Vedtak

Administrasjonen utarbeider endelig utkast til uttalelse fra Nord-Trøndelag Bondelag til jordbruksforhandlingene 2013. Dette legges fram som diskusjonsnotat for årsmøtet i Nord-Trøndelag Bondelag, og behandles endelig i styret etter årsmøtet.

Saksutredning

Nord-Trøndelag Bondelag har mottatt innspill til jordbruksforhandlingene fra 22 lokallag. I tillegg er det mottatt innspill fra Allskog, TINE, Felleskjøpet, Gartnerhallen, Norsvin osv.....

A. Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringene fra Nord-Trøndelag Bondelag:

- 1. Et betydelig inntektsløft for å tette gapet i inntekt i forhold til andre grupper.**
- 2. Et omfattende løft for storfe- og melkeproduksjon.**
- 3. Styrking av investeringsvirkemidlene for kapitaltilgang ved fornying av driftsapparatet.**

Matproduksjonen skal øke

Den nye Stortingsmeldingen om landbruks- og matpolitikken, samt oppfølgingen av den regionale landbruksmeldingen i Trøndelag, danner bakteppet for vårt innspill.

Landbruks- og matmeldinga fastsetter ambisiøse målsettinger for utviklinga av norsk landbruk og matproduksjon de kommende åra. For å opprettholde vår forsyningsgrad må innenlands produksjon av mat øke med 1 % i året fram mot 2030. Framtidig global matsikkerhet har blitt et meget sentralt tema internasjonalt. Det å sikre nok mat til en raskt økende befolkning på en jordklode med klimaendringer, er den viktigste utfordringen verdens befolkning står overfor på sikt.

OECD og FAO skriver i sin Food Outlook 2012 – 2021 at allerede i 2021 vil jordas befolkning ha økt med 680 millioner sammenlignet med 2012. Samtidig forventes en langsommere vekst i produksjonen det kommende tiåret. Grunnen til dette er økende ressursmangel, miljøbelastning og økte produksjonskostnader. Med bakgrunn i dette er hovedutfordringen for landbruket å øke produktiviteten på en mer bærekraftig måte, for å møte den økte etterspørselen etter mat, fôr, biodrivstoff og fiber.

Disse utviklingstrekkene, sammen med de innenlandske politiske målsettingene for landbruket, understreker behovet for å utnytte jordressursene effektivt også i Norge. Dette gjelder både innmark og utmark. Landets produksjonspotensial må utnyttes gjennom en politikk som gjør jordbruk og produksjon av mat lønnsomt.

I dag viser imidlertid statistikken at jordbruksarealet i Norge er redusert fra et nivå på 10,36 millioner dekar i 2002 til 9,9 millioner daa i 2012, en nedgang på 450 000 daa. Bare de siste fem årene har nedgangen vært på 326 000 daa. Arealnedgangen skyldes delvis nedbygging av dyrka jord, men i hovedsak er arealnedgangen et resultat av at jordbruksareal går ut av drift. Dette er alvorlig!

Agrianalyse har i Rapport 4-2012 konkludert med at norsk landbruksvarehandel de siste ti årene viser en sterk vekst i importvolum, samtidig som eksportvolumene er stabile. Med unntak av svin og fjørfe har norske produksjonsvolum i beste fall stagnert, og det er en fallende tendens i forhold til etterspørselen i markedet for mange produksjoner og produkter. Det betyr i klartekst at det er importvolumene som dekker opp den økte etterspørselen av mat i Norge.

Denne utviklingen er ikke forenlig med våre nye landbrukspolitiske målsettinger, og det må vises politisk vilje til å sikre økt norsk landbruksproduksjon framover!

Vi registrerer at denne viljen ikke var tilstrekkelig til stede i fjorårets forhandlinger. Vårens jordbruksforhandlinger blir dermed avgjørende for å vise at landbruksmeldingens målsettinger følges opp med nødvendig landbrukspolitisk virkemiddelbruk.

Viktige premisser for å nå målsettingene

Vi vil peke spesielt på styrking av tollvernet og distriktsprofilen i virkemiddelbruken som viktige premisser for å nå målsettingene om økt innenlandsk produksjon.

Styrking av tollvernet var et hovedkrav både fra Nord-Trøndelag Bondelag og Norges Bondelag til forhandlingene i 2012. Organisasjonene fikk ikke gjennomslag for dette i fjorårets forhandlinger, noe som også var en viktig årsak til forhandlingsbruddet. Det er imidlertid svært viktig at Regjering og Storting i Statsbudsjettbehandlingen høsten 2012 styrka tollvernet for viktige landbruksprodukter gjennom innføring av prosenttoll. Men aktiv styrking av tollvernet vil fortsatt være et legitimt og nødvendig verktøy i norsk landbrukspolitikk framover. ***Nord-Trøndelag Bondelag mener det er helt nødvendig å etablere en fleksibel håndtering av tollvernet, for å sikre den til enhver tid beste tollbeskyttelsen for norsk produksjon. Vi vil spesielt peke på behovet for å styrke tollvernet på grøntsektoren, som i dag lever med meget sterk importkonkurranse.***

Distriktsprofil i virkemiddelbruken og styrka kapitaltilgang i distriktslandbruket er etter vår vurdering nødvendig for å sikre utnyttelse av de nasjonale jord- og beiteressursene også framover. En slik styrking må skje i form av et betydelig løft i budsjettoverføringene. I tillegg må generelle utviklingsvirkemidler rette mot næringslivet i distriktene i Innovasjon Norge - systemet også åpnes for landbruket.

Nærmere omtale av hovedprioriteringene fra Nord-Trøndelag Bondelag finnes nedenfor.

NBNB Teksten nedenfor er i stor grad basert på innspillet dere sendte i fjor. Men jeg har kuttet en del tekst. En del er også merket med grått, og her ber jeg om tilbakemelding fra styret. NBNB

1. Et betydelig inntektsløft for å tette inntektsgapet er det grunnleggende kravet.

Den kronemessige forskjellen i inntekt mellom jordbruket og andre grupper må tettes, dersom næringa i åra framover skal være i stand til å konkurrere om arbeidskraft, og samtidig sikre nødvendige fornying av driftsapparatet og vedlikehold av jordressursene. Dette er helt avgjørende for å styrke matproduksjonen i hele landet.

For å ivareta målsettingene i Stortingsmeldinga er det ikke tilstrekkelig å framskrive utviklinga vi har hatt i landbruket fram til i dag. Produksjonsgrunnlaget og produksjonsevnen må økes gjennom virkemiddelbruk som gjør det lønnsomt å produsere mat i Norge. Lønnsomheten per produsert enhet må økes. Nye generasjoner må tilbys inntekt og velferd på linje med andre grupper.

2. Rammevilkårene for melk- og storfekjøttproduksjonen må styrkes betydelig.

Brukerne i disse produksjonene har små muligheter for å kompensere et lavt lønnsnivå i landbruket med annen inntekt. Brukerne har til en hver tid ansvar for husdyra. Disse produksjonene utgjør en stor andel av sysselsettinga i nordtrøndersk og norsk landbruk. I tillegg er det innenfor disse produksjonene en må utløse de største investeringene for å fornye driftsapparatet og sikre framtidig drift. Det er også innenfor disse produksjonene vi ser at produksjonen ikke holder tritt med etterspørselen.

Økonomien i melk- og storfekjøttproduksjonene bør styrkes med budsjettmidler blant annet gjennom å øke tilskudd per dyr, husdyrtilskuddet og et tilskudd per slaktet storfe. Målprisen på melk bør økes med 50 øre. (I tillegg bør tollvernet styrkes slik at mulighetene for målprisøkninger bedres????)

Kraftforprisen er også meget viktig for økonomien i disse produksjonene. Kraftforprisen har økt betydelig de siste årene uten at det har vært mulig å kompensere dette med prisøkninger på husdyrproduktene. Nord-Trøndelag Bondelag mener det ikke er rom for å øke kornprisen.

3. En sterk økning i investeringsvirkemidlene er helt nødvendig for å sikre fornying av driftsapparatet i norsk landbruk.

Nord-Trøndelag Bondelag mener primært økonomien i produksjonene bør forsvare fornying av driftsapparatet. Vi ser imidlertid at en tilstrekkelig styrking trolig ikke lar seg gjennomføre raskt nok til å avhjelpe den kritiske situasjonen næringa er oppe i. En styrking av investeringsvirkemidlene er derfor en viktig del av løsningen på kort sikt. Arbeidskrevende produksjoner må prioriteres særskilt.

Det samlede investeringsbehov i norsk landbruk det nærmeste 10-året er anslått til 53 mrd kr. 57 % av dette er knyttet til melkeproduksjon. I nordtrøndersk melkeproduksjon må det eksempelvis investeres 300 mill kroner årlig for å fornye driftsapparatet. Dette vil kreve økte bevilgninger til investeringsvirkemidler i årets jordbruksoppgjør, og vil bedre lønnsomheten i framtidige utbyggingsprosjekter.

B. Tollvern og målpris – mulighet for økt prisuttak

Tollvernet er avgjørende for å skape økonomi i den innenlandske produksjonen. Intensjonene i landbruksmeldinga må følges opp videre, og de mulighetene som finnes innenfor gjeldene internasjonale handelsavtaler må utnyttes for å styrke mulighetene for prisuttak i det norske markedet.

I budsjettbehandlingen 2012 ble tollvernet styrket for oster og enkelte kjøttslag. Tilsvarende endringer i tollvernet bør vurderes for andre produkter. Særlig er det på grøntsektoren betydelig behov for å styrke tollvernet. Målprisene på grøntsektoren har årlig blitt økt i jordbruksforhandlingene, men en er i ferd med å nå grensen for hva som er mulig å ta ut uten å utløse lønnsom import med toll.

Det må tas ut økt målpris, der det er muligheter for å ta ut dette i markedet.

C. Budsjettoverføringer

Det vil være helt nødvendig med betydelig økte budsjettoverføringer, både for å sikre en kronemessig utvikling som andre grupper, og å tette inntektsgapet til andre grupper.

AK-tilskuddene for grovforareal er et viktig element når det gjelder lønnsomhet i grovforproduksjonene. Stordriftsfordelene synes overvurdert i grovforproduksjon. Nord-Trøndelag Bondelag har i en årrekke krevd at arealtilskuddene for grovfor må økes, for å sikre lønnsomheten i grovforproduksjonene og å sikre tilgangen på egne areal for melkeproduksjon spesielt. Lønnsomheten i grovforproduksjonen må derfor styrkes for å sikre fortsatt beiting og bruk av grovfor i husdyrproduksjonene. Ubalansen i tilskuddsnivå mellom korn og grovfor, og mangelen på struktur i korntilskuddet favoriserer kornproduksjon i konkurransen om arealene.

Nord-Trøndelag Bondelag går for en utflating av arealtilskuddet for grovfor, ved å fjerne tilskuddsreduksjonen på grovforareal over 250 dekar. En slik endring må dekkes inn med friske midler over statsbudsjettet. En utflating av AK-tilskudd bør kombineres med en generell styrking av husdyrtilskuddene.

Nord-Trøndelag Bondelag ønsker også å prioritere distriktsjordbruket. Arbeidsplassene i og bosetting knyttet til landbruket betyr relativt mest i distriktene. De grovforbaserte produksjonene, som melk, storfekjøtt, ammeku og sau, er viktigst i distriktene og må løftes særskilt.

D. Næringsutvikling og kapitaltilgang

Melkeproduksjonen er hjørnesteinsbedriftene i mange nordtrønderske kommuner og en bærebjelke i norsk landbruk, spesielt i distriktsjordbruket. Det er derfor kritisk nødvendig å styrke økonomien i melkeproduksjonen både på kort og lang sikt. Norsk storfekjøtt- og melkeproduksjon trenger en snuoperasjon, og en målrettet styrking av investeringsstøtten er

nødvendig for å utløse nødvendige investeringer i framtidig driftsapparat i disse produksjonene.

Det legges også vekt på en styrking av investeringsvirkemidlene i grøntsektoren. I et voksende marked med stadig skjerpede krav til produsent, er det et stort behov for nybygg og oppgradering av lager og kjølerom for å ivareta kvaliteten på produktene. Det er et stort etterslep i investeringer i lagerbygg.

(Nord-Trøndelag Bondelag mener derfor det må innføres en krisepakke utenfor jordbruksavtalens rammer, for å sikre ønsket utvikling i disse produksjonene spesielt. En økning i investeringsvirkemidlene vil lette nyinvesteringer i melk arbeidskrevende produksjoner. Investeringsstøtten bør gis opp til 35% av kostnadsoverslaget. Dette vil ha en utløsende effekt, og bedre lønnsomheten i framtidige utbyggingsprosjekter. Nord-Trøndelag Bondelags holdning er i utgangspunktet at lønnsomheten i den løpende produksjonen bør være så god at investeringsvirkemidlene er unødvendig. Vi ser imidlertid at dette ikke er tilfelle, og mener det vil være nødvendig å prioritere investeringsvirkemidlene sterkere framover, for å sikre nødvendig fornying av driftsapparatet i melkeproduksjonen spesielt.)
NBNB skal en satsing på investeringsvirkemidler fortsatt omtales som en krisepakke?

Stortingsmeldingen slår også fast at investeringsvirkemidlene skal styrkes framover.

E. Miljø og økologisk landbruk

Beitetilskudd

Sentrale beitetilskudd er meget viktig for å ivareta kulturlandskap og biologisk mangfold.

Økologisk landbruk

Økologisk landbruk bør utvikles i takt med markedet for økologiske produkter, slik at produksjonen tilpasses etterspørselen. Økt prisuttak i markedet er avgjørende for både å dekke merkostnader og å sikre lønnsomheten i økologisk produksjon. *Nord-Trøndelag Bondelag mener det er avgjørende å sette fokus på produktive ordninger, som fremmer produksjon.*

Etter vår vurdering bør det ikke gis mer til arealstøtte til ekstensiv drift. Virkemidlene må også etter vår vurdering innrettes slik at de stimulerer til best mulig vekstskifte. Vi mener derfor det er ønskelig å omprioritere det spesielle arealtilskuddet til økologisk kornproduksjon til produkt- og kvalitetsbetaling, dvs tilskudd pr kg produsert korn. Vi mener også det bør settes minimums krav til avling spesielt i økologisk kornproduksjon.

Grøftetilskudd

Nord-Trøndelag Bondelag mener tilskuddsordningen for grøfting av Jordbruksareal må styrkes. Det må stimuleres til økt grøfting både for å redusere klimagassutslipp fra jord, og å bidra til dyrkajorda i god hevd med økt avlingspotensiale.

Nord-Trøndelag Bondelag er imidlertid kritisk til at det fra myndighetenes hold har vært store utfordringer ifm implementering av ordningen som ble fastsatt i 2012. En må sikre en ordning som er formålstjenlig for næringa.

Bioenergi – klimagassreduksjon (Kutte ut?)

Nord-Trøndelag Bondelag vil også peke på behovet for å redusere klimagassutslippene fra

landbruket, og å bidra til energiproduksjon basert på landbrukets ressurser. Matproduksjonen er biologiske prosesser, og det vil være en utfordring å øke matproduksjonen og samtidig redusere klimautslippene. For å redusere metangassutslippene og øke energiproduksjonen foreslås et metangassreduksjonstilskudd. Dette bør gis til varme og energi produsert fra biogass. Dette kan imidlertid ikke prioriteres innenfor dagens jordbruksavtalepott, og må dekkes inn over annet budsjett. Å utnytte potensialet i landbruket vil være i samfunnets interesse.

F. Velferdsordninger

Velferdsordningene er meget viktige for å sikre næringsutøverne mulighet for ferie og fritid, samt sikkerhet ved sykdom.

Nord-Trøndelag Bondelag mener satsene bør økes i takt med kostnadsutviklingen for arbeidskraft, slik at tilskuddet gir mulighet for ferie og fritid på dagens nivå. Sykdomsavløsningsordningen prioriteres fremst av de ulike velferdsordningene. Dersom en setter velferdsordningene opp mot andre ordninger, mener Nord-Trøndelag Bondelag at inntektsgivende tilskudd må prioriteres først.

Nord-Trøndelag Bondelag vil også i år påpeke behovet for å endre utbetalingsrutinene for avløsertilskuddet for ferie og fritid. Utbetaling bør deles i to utbetalingsomganger for å sikre god nok likviditet hos næringsutøverne til å utnytte ordninga.

Nord-Trøndelag Bondelag mener også at tilskudd til sykdomsavløsning ikke bør avkortes for inntekt utenfor bruket.

I tillegg bør det gjøres endringer som likestiller nystartede produsenter av gris og kylling med andre produksjoner mht tilskudd til avløsning ved ferie og fritid. I dag vil disse produsentene først få utbetalt avløsertilskudd etter to års drift. Disse produksjonene må likebehandles med andre produksjoner i avløserordningen, og dette må på plass i jordbruksforhandlingen. Nord-Trøndelag Bondelag mener også det er stort behov for å gjennomgå fødselsspengeordningen for å sikre nystartede brukere nødvendige ytelser i en etableringsfase. Det vil si både etablering som selvstendig næringsdrivende og etablering av familie. Vi ser i dag at mange nye brukere har mangelfullt grunnlag for utbetaling av fødselsspenger, og dette gjør situasjonen vanskelig for mange i en meget viktig fase av livet. Nyetablerte selvstendig næringsdrivendes rettigheter til fødselsspenger må styrkes. Tilsvarende gjelder sykepenger.

G. Melk

Melkeproduksjonen er hjørnesteinen i mange nordtrønderske kommuner og en bærebjelke i norsk landbruk. Spesielt i distriktsjordbruket. Økonomien i melkeproduksjonen er kritisk lav for brukere som nylig har investert i nytt driftsapparat med større produksjonsvolum. Det er heller ikke rom for nyinvesteringer. Stordriftsfordelene synes overvurdert, og de betydelige kapitalkostnadene som påløper i kjølvannet av nyinvesteringer rammer økonomien for denne gruppen spesielt hardt.

Det er derfor kritisk nødvendig å styrke økonomien både på kort og lang sikt, både gjennom marked, investeringsvirkemidler og buedjettstøtte. Dette for å sikre nødvendig fornying av driftsapparatet og å opprettholde melkevolumet til foredlingsindustrien i åra framover.

Målprisøkninger vil være meget viktig framover. Nord-Trøndelag Bondelag krever en økning i målprisen på 50 øre. Dette er nødvendig for å sikre nødvendig langsiktighet og optimisme i næringa.

Nord-Trøndelag Bondelag mener også husdyrtilskuddet må økes, slik at tilskuddstrinnet med høyeste sats utvides til 26 kyr. Kyr over nummer 26 må motta tilskudd som andre storfe, og toppavgrensningen i antall kyr må være 250, som for andre storfe. Samtidig vil Nord-Trøndelag Bondelag øke arealtilskuddet for grovfor, gjennom å ta bort tilskuddsreduksjonen over 250 dekar grovfor. Beitetilskuddene må fortsatt økes, for å styrke grovforverdien.

H. Kjøtt og egg

Lønnsomhet

Inn med en formulering om utvidelse av volummodellen – egg og sau.

Nord-Trøndelag Bondelag mener det er viktig å øke målpriser der det er mulig. På kjøtt peker spesielt sau seg ut med potensial for målprisøkning. Storfekjøtt har ikke målpris, men det bør absolutt være muligheter for å øke prisuttaket i markedet, gitt at det igjen er betydelig underdekning av storfekjøtt.

Av grovforproduksjonene må melk/storfe og ammeku prioriteres. Styrking av rammevilkår må skje både gjennom økning av målpriser og prioritering av budsjettmidler.

Når det gjelder spesialisert storfekjøtt/ammekuproduksjon, er det også viktig at beitetilskudd styrkes. Grovforlønnsomheten må som tidligere nevnt styrkes gjennom økning i arealtilskuddet for gras. Nord-Trøndelag Bondelag mener det bør etableres en ordning med tilskudd til antall leverte slakt i året, for eksempel over 250 kg eller antall slakt over klasse O eller bedre. Samtidig må økonomien bedres og Nord-Trøndelag Bondelag foreslår at dette tilskuddet settes til kr 1500,- pr slakt. Dette vil stimulere til effektiv oppforing av slakt. Ved hjelp av husdyrregisteret kan man få frem disse opplysningene hos produsentene.

Når det gjelder sau, ser vi en dramatisk reduksjon i saueholdet i fylket vårt. Nedgangen skyldes særlig rovviltproblematikk, og Nord-Trøndelag Bondelag er svært bekymra for utviklinga. Det er fortsatt behov for å øke lønnsomheten i denne produksjonen, samtidig som det haster alvorlig med å redusere rovviltbelastninga beitenæringene opererer under i Nord-Trøndelag. Dagens situasjon er ikke bærekraftig med hensyn til beitebruket i utsatte områder. Styrking av beitetilskuddet er et målretta virkemiddel for å stimulere til aktivt beitebruk. For å stimulere til økt bruk av utmarka, bør tilskudd til utmarksbeite styrkes mer enn beitetilskuddet på innmark.

Konsesjonsregelverket (Kuttet???)

Nord-Trøndelag Bondelag har i flere år argumentert for endring av konsesjonsregelverket for de kraftforkrevende produksjonene, for å sikre at intensjonene i regelverket følges. Dette er en forutsetning for at regelverket skal stå seg over tid, og bidra til å regulere strukturen i de kraftforkrevende produksjonene.

Det er et økende press for fradeling og utbygging av kraftforkrevende produksjoner på fraskilt tomt/industritomt. Nord-Trøndelag Bondelag mener det må innføres et krav i konsesjonsregelverket om at driftsenheter i de kraftforkrevende produksjonene selv skal eie 20 prosent av spredearealet.

I. Grønnsaker, frukt og potet

Importvern og målpris

Nord-Trøndelag Bondelag vil uttrykke bekymring for importvernet og mulighetene for å øke produktprisene i grøntsektoren. Grøntsektoren opplever stadig oftere importpress på enkeltprodukter i perioder av året. Styrking av importvernet er helt nødvendig for å beholde og videreutvikle verdiskapinga i hele verdikjeden.

Som for andre produksjoner er det viktig for grøntsektoren at Regjeringen i den framlagte landbruks- og matmeldingen slår fast at tollvernet skal styrkes, gjennom i større grad å utnytte handlingsrommet innenfor gjeldende WTO-avtale. Norske myndigheter må etablere et system, som skifter mellom kronetoll og prosenttoll ut fra hvilken av de to ordningene som gir best beskyttelse for norsk produksjon. Dette krever politisk bevissthet og vilje. Det er svært viktig at vi beholder et målprissystem i framtida også på grøntsektoren.

Målpriser grønnsaker, bær og potet

Grøntnæringa er allerede så presset i dag at målprissystemet utgjør veldig mye av sikkerheten i den enkeltes forhandlingsrom med grossistene. Alternativ importpris settes til stadighet opp mot prisene på norske varer. Ved å videreføre målprisordningen, legitimerer den hva produsentene kan kreve av pris.

For å dekke både økte produksjonskostnader og styrke økonomien innen grøntsektoren, foreslår utvalget at målprisene økes på de produktene hvor dette er mulig jf markedssituasjonen. En styrking av tollvernet må følges opp med målprisøkninger på flere produkter. Det foreslås at målprisen for poteter økes med 20 øre.

Målpriskurven for potet er endret for i større grad å stimulere til lagring av norsk produksjon. Det må vurderes om denne målprisøkningen utover i sesongen er tilstrekkelig. Hvis det ikke bidrar nok til å kompensere lagringskostnadene, må målpriskurven løftes ytterligere utover sesongen.

Arealtilskudd, og en betydelig satsing på investeringsvirkemidler

På grunn av stadig økende importpress, mener Nord-Trøndelag Bondelag det er grunn til å styrke budsjettoverføringene til frukt-, bær- og grøntsektoren. Det er viktig å stimulere til tilfredsstillende økonomi for heltidsbrukerne. Satsene bør justeres i takt med utviklingen i den grønne sektoren.

På grønnsaker foreslås følgende:

0-100 daa: 800 kr

Over 100 daa: 400 kr

På potet foreslås følgende:

Som korn

På bær må tilskuddsintervallet økes fra 0-40 daa til 0-60daa. Fra 60-100 daa foreslår vi halv sats. Dette vil i større grad gjenspeile den strukturen vi i dag har også innenfor frukt- og bærproduksjonen.

Som nevnt i tidligere kapittel er det stort behov for fornying av lagerstruktur i grøntsektoren. Investeringsvirkemidlene må styrkes betydelig, og grøntsektoren må prioriteres som andre produksjoner.

Kompetanse, forskning og utvikling - plantemateriale og plantevernmidler

For å møte konkurransen fra import, og også å bedre produsentøkonomien gjennom bedret kvalitet på avlingene, er det behov for økt forskning og utvikling på sortsmateriale i grøntsektoren. Dette er spesielt nødvendig på potet. Det må også jobbes målrettet med tiltak for kompetanseøkning i potet-, bær- og grøntsektoren.

Nord-Trøndelag Bondelag mener det er svært viktig å sikre Settepotetanlegget i Overhalla og prioritere midler til dette også framover. Nord-Trøndelag Bondelag vil videre understreke viktigheten av å prioritere midler til ordningen statskontrollerte settepoteter.

Når det gjelder plantevernmidler mener Nord-Trøndelag Bondelag det bør være samme regime for godkjenning av plantevernmidler i Norge som i de nordlige delene av EU. Det er arbeidet for en slik løsning i det siste, og det er viktig å sikre et slikt regime. Ensidig utfasing av plantevernmidler i Norge stiller innenlands produksjon av grønt i en vanskelig konkurransemessig situasjon.

Det er viktig å styrke avrensordningen for potet for å unngå et stort avfalls-/miljøproblem, samt fare for økt smittepress. Avrensordningen bidrar på denne måten til fornuftig ressursutnytting.

J. Korn - kraftfor

For å kunne øke innenlands produksjon av mat mener Nord-Trøndelag Bondelag at det er viktig både å øke kornproduksjonen og å øke utnyttelsen av grovfor og beiteressursene.

Nord-Trøndelag Bondelag mener det er behov for å stimulere til økt forkornproduksjon og bedre kvaliteten på forkornet i Norge for å øke norskandel korn i kraftfor, og øke selvforsyningsgraden basert på norske ressurser. Vi mener imidlertid det ikke er rom for å øke kornprisen av hensyn til kostnadsøkningen dette vil innebære i husdyrproduksjonene, som er avtakere av kraftforet.

Det vil heller ikke være riktig å øke AK-tilskuddet for korn. Vi mener arealtilskuddet på korn bør reduseres, og at pengene bør flyttes fra arealtilskuddet for korn over til et kvalitetstilskudd for korn. Dette vil stimulere til økt produksjon og bedre kvalitet.

Vi mener videre det er svært viktig å arbeide for en rask innføring av kvalitetsbetaling i kornproduksjonen. Dette vil være en vinn-vinn løsning for både kornprodusent, kraftforindustri og husdyrprodusenter.

K. Frakttilskudd (Foreslås kuttet)

En styrking og utvidelse av fraktordningene er viktig for å sikre lik pris til produsent over hele landet uavhengig av avstand til foredlingsindustri. Dette er et stadig viktigere distriktpolitisk virkemiddel. Det er også avgjørende for opprettholdelsen av mottakplikten for sentrale jordbruksvarer. En økning av frakttilskuddene må komme bonden til gode. Ut fra distriktspolitiske hensyn er det et klart behov for å øke frakttilskudd på kraftfor.

På grøntsektoren er det på samme måte viktig med frakttilskudd for å sikre leveranse både til industriproduksjon og til pakkeri. Dette er avgjørende for å utjevne relativt betydelige fraktkostnader fra mindre sentrale områder.

I. Annet

Sonegrenser (Foreslås tatt ut)

Nord-Trøndelag Bondelag har fått innspill om behovet for justering av sonegrenser i fra flere lokallag, spesielt for storfekjøtt. En gjennomgang av sonegrensene er også annonsert i landbruksmeldinga. Nord-Trøndelag Bondelag legger til grunn at dette arbeidet starter og at det skjer i samråd med faglagene.

Kortnebbgås

Skadene forårsaket av trekkende kortnebbgås var betydelige også i 2012. Bestanden har mer enn fordoblet seg siden 1996, og teller nå omkring 80 000 individer. Bestanden vokser, tross rekordhøy beskatning i den ordinære jakta i Norge og Danmark de siste åra. Tilskuddsordningen for tilrettelegging av beiteareal for trekkende gås fungerer godt for de brukerne som faktisk nyter godt av den. Det er imidlertid alt for lite midler i ordningen. Ved forhandlingene i 2011 ble ordningen overført til Regionalt miljøprogram, og midlene ble lagt til den fylkesvise ramma for RMP i Nordland og Nord-Trøndelag.

Det er stort behov for å styrke ordningen i årets jordbruksforhandlinger. Det er nødvendig med en betydelig økning av avsetningen av midler til ordningen. Bare i Nord-Trøndelag er behovet omkring 3 millioner kroner. Vi mener derfor det er stort behov for å øke ramma for RMP i Nord-Trøndelag, for å kunne prioritere nødvendige midler til kortnebbgås.